

JOHN KEATS

JOHN KEATS'IN RUNOELMIA

JOHN KEATS

RUNOELMIA

SUOMENTANUT

JAAKKO TUOMIKOSKI

**WERNER SÖDERSTRÖM
OSAKEYHTIÖ PORVOO**

WERNER SÖDERSTRÖM OSAKEYHTIÖN
KIRJAPAINO PORVOOSSA 1917

näköispainos ntamo 2012
ISBN 978-952-215-306-7

Valmistaja: BoD – Books on Demand, Norderstedt, Saksa

www.ntamo.net

JOHN KEATS'in kuolemasta tulee pian kuluneeksi sata vuotta. Kuitenkaan ei ole vielä, tietääkseni, ilmestynyt suomenkielellä yhtään näytettä tämän nerokkaan runoilijan tuotannosta. Siihen on luonnolliset syynsä. Onhan meidän kirjallisuuttamme vasta juur'ikään alettukin suuremmassa määrässä kartuttaa eteviä ulkomaisia runoteoksia kääntämällä. Toisekseen on runouden harrastus ja itse runouskin meillä näihin asti saanut virikettä paljon enemmän Skandinaaviasta, Saksasta ja Ranskasta kuin Englannista. Sen ovat vaikuttaneet sivistysperinnöt sekä kieliopinnoissa vallitsevat olot yhdessä muiden seikkain kanssa, jotka ylläpitävät kulttuuriyhteyttä eri maiden kesken. Kuitenkin on englantilainen runous, niinkuin tiedetään, tavattoman rikas. Siitä ovat jo suomalaisellekin yleisölle pysyväisenä muistuttajana Paavo Cajanderin suurisuuntaiset Shakespeare-suomennokset. Mutta jos emme, runoudesta puhuessamme, ota huomioon

vanhemman suomalaisen kirjallisuuden Scott- ja Dickens-niteitä, Robinsonia, Gulliveria ja sentapaisia, emmekä viime aikoina ilmestyneitä Shawin ja Wilden teoksia, on meidän kirjallisuutemme Shakespeare-suomennosten lisäksi tullut Englannin kirjallisuudesta ylen vähän runouden näytteitä.

* * *

Nyt ilmestyvä pieni nide Keats-suomennoksia ei ole alun alkaen syntynyt suunnitelman mukaisesti, vaan on suomentaja, vanhasta rakkaudesta runoilijaan, ensin käännellyt hänen runojaan omaksi ilokseen. Vasta kun suomenoksia alkoi karttua, rupesin ajattelemaan niiden julkaisemista kirjasena ja ryhdyin suomentamaan pienempäin runoelman lisäksi Hyperionia, jonka katsoin sopivaksi täydentämään valikoimaa. Jos kokoelma kaikessa vaatimattomuudessaan voisi ilmestyttyään tuottaa tyydytystä lukijoille, niinkuin sen valmistaminen on tuottanut iloa suomentajalle, niin se olisi paras palkinto työstä, joka ei ole tehty ilman vaivaa, vaikka kyllä halulla ja hartaudella.

* * *

Niitä lukijoita varten, jotka eivät Keats'ia ollenkaan tunne, viitattakoon tässä lyhykäisestään hänen elämäänsä ja tuotantoonsa.

John Keats (luetaan Kiits) syntyi Lontoossa 1795. Hänen isänsä oli ajuri, ja itse hän joutui, alkuopinnot suoritettuaan, ansaitsemaan leipäänsä apteekki-apulaisena, kunnes sai pienen perinnön ja päätti sen turvissa antautua yksinomaan runoilijakutsumukselleen. Runous oli vallannut hänen mielensä jo nuorena koululaisena, jolloin hän m. m. käänsi englanniksi Vergiliuksen Aeneidin. Mutta runolliselle kutsumuksellekaan ei hänen ollut suotu uhrata pitkää aikaa. Hän sairastui rintatautiin, jota oli suvussa, ja päätti, kun ei enää muuta toivoa ollut, matkustaa Italiaan, jossa terveyden toivottiin palaavan. Mutta siellä tapasikin hänet pian kuolema.

Kuollessaan, kevät-talvella 1821, oli runoilija vasta 25 vuotta täyttänyt nuorukainen. Mutta niistä runoelmista, mitä hän jätti jälkeensä, ovat useat mailmankirjallisuudessa vertaansa etsiviä mestariteoksia.

Paitsi runottarien seurasta, jossa Keats eli elämänsä rikkaimmat hetket, sai hän elinaikansa loppupuolella nauttia erään nuoren tytön rakkaudesta, jota hän itse rakasti tulisesti. Asuesaan noin puoli vuotta rakastettunsa, neiti Fanny Brawnen, läheisyydessä maalla, kirjoitti Keats siellä muutamat kauneimmista runoelmistaan. Mutta ainoastaan harvoina hetkinä oli hänelle rakkaudestakaan lohdutusta. Päinvastoin painoi se ja kidutti hänen ylenmäärin levotonta sydän-

tään. Rauhaa hän ei löytänyt mistään lyhyessä elämässään. Mutta kauneus vei hänet valtoihinsa, missä ikinä sitä olikaan, ja runous oli hänen elämänsä suurin rakkaus. Kauneudenpa hän juuri on omissa runoissaankin jättänyt kuolemattomaksi perinnöksi jälkimailmalle — „iloks ikuiseksi“, joksi hän itse kauneutta sanoo.

Enemmän kuin useimmille muille taiteilijoille, jotka kaikki tahtonevat palvella kauneutta, oli se keskeistä Keats'in elämälle ja runoudelle. Kauneuden jano oli suorastaan hänen suurin intohimonsa. Hänen runoilija-laadulleen oli niinkään perikuvallista se, mikä myöskin vastasi koko hänen olemustaan, että se oli harvinaisen suuressa määrässä ulkonaisten aistimuksien vallassa. Aistivaikutelmat ikäänkuin piirittivät hänet joka taholta, ja mistä hän runoilikin, jäi niistä hänen säkeisiinsä ja rytmeihinsä lähtemättömät kuvat, värit, tuoksut ja tuntemukset. Ulkonaisten aistimuksien runsautta vallitsi Keats'illä lisäksi sellainen näkemyksen intensiivisyys ja mielikuvituksen voima, joka hakee vertojaan. Loppupuolella runoilijan tuotantokautta alkoi hänen luonnon-hurmionsa ja kauneus-paattoksensa tyventyä ja seljetä. Hänen henkensä tavoitteli jo kaiken inhimillisen elämän rajatuntoja ja mittaili jumalallisten elementtien syvyyksiä.

Sekä muodon että sisällyksen puolesta voi Keats'in runoudesta sanoa, että siinä on luonto

ja kulttuuri liittyneenä harvinaisen eheäksi ja sopusointuiseksi yhtymäksi.

Kaikkein suurinta Keats'in runoudessa on sen eetillinen jalous. Vaikka hänen oma lyhyt elämänsä oli täynnä henkilökohtaista kärsimystä, ei se missään ole päässyt antamaan vallitsevaa leimaa hänen runoudelleen. Se on aina puhdasta ja kirkasta. Sellaista usein toistuvat motiivit kuin kestävän onnen kaipuu ja kuoleman odotus vain todistavat, että se nuori elämä, josta tämä runous pulppusi, oli ylen totista ja vakavaa.

Kirjallis-historiallisesti kuuluu Keats siihen voimakkaaseen renesanssi-polveen, jonka kuniasijaa Englannin kirjallisuudessa yhdessä hänen nimensä kanssa ylläpitävät sellaiset nimet kuin Shelley ja Byron. Se on kuolematon kolmikko, joka tulee mailmankirjallisuudessa aina näkymään kauas yli kotimaansa rajojen.

* * *

Tähän kokoelmaan otetuissa runoissa ei ole yhtään Keats'in aikaisimman nuoruuden tuotetta. Hänen ensimmäisestä runokokoelmastaan, joka ilmestyi 1817, ei suomennoksissa niinollen ole näytettä. Klassillis-aiheinen, laaja romanttinen runoelma Endymion, jonka alkusäkeet on suomennettu tämän kirjasen alkuun nimellä Kauneus, ja johon myöskin sisältyy Paanin kuoro, valmistui pääasiassa 1817 ja sen ensi osa julkaistiin

seuraavana vuonna. 1818 kirjoitettu on Oodi toukokuulle. Tänä samana vuonna sai runoilija jo kuolettavan sairautensa, ja samoihin aikoihin hän koki ensimmäiset vastahakoisuudet ilkeämielisen arvostelun taholta. Saman vuoden lopulla hän tutustui Fanny Brawneen. Hyperionin aloitti runoilija talvikautena 1818—1819, mutta jätti sen kokonaan keskeneräiseksi seuraavana syksynä, valmistettuaan runoelmaa vähän kolmatta laulua (julk. 1820), joista kaksi nyt ilmestyy suomeksi. Vuodelta 1819 ovat m. m. Oodi satakielelle ja Syksylle, seuraavalta vuodelta Oodi kreikkalaiselle uurnalle ja Oodi melankolialle (Alakuloisuuden oodi). Vasta runoilijan kuoltua julkaistuja ovat kaikki suomennokkoelmaan otetut „sonetit“, Huolettomuuden oodi, Oodi toukokuulle ja Säkeitä.

* * *

Mitä tulee alkutekstin seuraamiseen suomennoksissa, tahdon mainita, että olen, sikäli kuin englanninkieltä paljon „pitempi“ suomenkieli on sallinut, koettanut noudattaa runoilijan tekstiä mahdollisimman tarkasti. Luonnollisesti on, etenkin oodeissa ja soneteissa, täytynyt uhrata koko joukko runoilijalle ominaisesta kuvien ja näkemysten runsaudesta soinnun ja ajatuksen yhtenäisyyden säilyttämiseksi suomennoksessa, mutta ainoastaan harvassa paikassa on kuva tai

MAAILMAN-RUNOUTTA.

Franz Grillparzerin runodraamoja:

Meren ja lemmen aallot..... 2: 50, sid. 4: —
»Ikuisen lemmen korkeaveisu, täynnään tunnelmia ja läpikuultavaksi
runoudeksi kirkastettuja mielialoja.»

Sappho 2: 50, sid. 4: —
»Puhdas ja virheetön taideteos, kuin sähköyväksi tahkottu jalokivi.»

Lyyra ja paimenhuilu

V. A. Koskenniemen suomentama valiosarja maailman-
kirjallisuuden runoja 3: 50

Viktor Rydberg

Valikoima runoelmia, suomeksi toim. Valter Juva. Ko-
koelma käsittää 31 hyvin suomennettua näytettä suuren
ruotsalaisen parhaista runoista sid. 2: —

Esaias Tegnér

Fritiofin satu, Valter Juvan suomentama kuuluisa sankari-
runoelma. Alkuun on prof. V. Vasenius kirjoittanut tekijän
elämäkerran sid. 2: —

100 runoa

maailmankirjallisuudesta suomensi Valter Juva. Kokoelma
edustaa ansiokkaalla tavalla kaikkia suuria kirjallisia aika-
kausia. „Valter Juvan suomennokset kantavat useimmiten
uudestaan runoilun leimaa, mikä on ainoa täysipitoisen
käännöksen merkki.“ 3: 50, sid. 5: —

Henrich Heine

Laulujen kirja. Valikoima tekijän eri kokoelmista, suom. Valter
Juva. Heinen mestarillisissa lauluissa on eräs maailman-
runouden kaikkein vihreimpiä oksia siirretty suomenkie-
lelle 3: 50, s. 5: —

Hinta 3 mk.

NÄKÖISPAINOS NTAMO 2012

9 789522 153067 >
WWW.NTAMO.NET